

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (harmadik tanács)

2018. június 21.*

„Előzetes döntéshozatal – Polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés – 44/2001/EK rendelet – Joghatóság egyedi munkaszerződéseknél – A 20. cikk (2) bekezdése – A székhelye szerinti tagállam bíróságai előtt perbe vont munkáltató – A munkáltató viszontkeresete – A joghatósággal rendelkező bíróság meghatározása”

A C-1/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Corte d'appello di Torino (torinói fellebbviteli bíróság, Olaszország) a Bírósághoz 2017. január 2-án érkezett, 2016. december 21-i határozatával terjesztett elő

a **Petronas Lubricants Italy SpA**

és

Livio Guida között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (harmadik tanács),

tagjai: L. Bay Larsen tanácselnök, J. Malenovský, M. Safjan (előadó), D. Šváby és M. Vilaras bírák,

főtanácsnok: Y. Bot,

hivatalvezető: A. Calot Escobar,

tekintettel az írásbeli szakaszra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a Petronas Lubricants Italy SpA képviseletében L. Failla, G. Crespi és A. Valentini avvocati,
- L. Guida képviseletében U. Oliva és C. Germano avvocati,
- az olasz kormány képviseletében G. Palmieri, meghatalmazotti minőségben, segítője: P. Pucciariello avvocato dello Stato,
- az Európai Bizottság képviseletében M. Heller és F. Moro, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2018. március 7-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: olasz.

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet (HL 2001. L 12., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 19. fejezet, 4. kötet, 42. o., helyesbítés: HL 2006. L 242., 6. o., HL 2011. L 124., 47. o.) 20. cikke (2) bekezdésének értelmezésére vonatkozik.
- 2 Ezt a kérelmet egy lengyelországi lakos, Livio Guida és a korábbi munkáltatója, az olaszországi székhelyű, az olasz jog szerinti társasággal, a Petronas Lubricants Italy SpA (a továbbiakban: PL Italy) között, L. Guida e társaság általi elbocsátásának tárgyában folyamatban lévő jogvitában terjesztették elő.

Jogi háttér

- 3 A 44/2001 rendelet (11), (12), (13) és (15) preambulumbekzdése a következőképpen szól:
„(11) A joghatósági szabályoknak nagymértékben kiszámíthatóknak kell lenniük, és azt az elvet kell követniük, hogy a joghatóságot általában az alperes lakóhelye alapozza meg, és a joghatóságnak ezen az alapon mindenkor megállapíthatónak kell lennie, kivéve egyes pontosan meghatározott eseteket, amelyekben a per tárgya vagy a felek szerződéses szabadsága eltérő joghatósági okot kíván meg. A jogi személyek székhelyét a közös szabályok átláthatóságának fokozása és a joghatósági okok összeütközése [helyesen: összeütközésének] elkerülése végett önállóan kell meghatározni.
(12) Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani az igazságszolgáltatás megbízható működésének előmozdítása érdekében. [helyesen: Az alperes lakóhelyén kívül a bíróság és a per közötti szoros kapcsolaton alapuló vagy az igazságszolgáltatás megfelelő működésének elősegítésére irányuló vagylagos joghatósági okokat is meg kell állapítani].
(13) A biztosítási, fogyasztói és munkaszerződésekkel kapcsolatban a gyengébb felet az érdekeinek megfelelő, az általános szabályoknál kedvezőbb joghatósági szabályokkal kell védelemben részesíteni.
[...]
(15) A harmonikus jogalkalmazás érdekében a párhuzamos eljárások lehetőségét el kell kerülni [helyesen: a minimumra kell csökkenteni], és biztosítani kell, hogy ne hozzanak egymással összeegyeztethetetlen határozatot két tagállamban. Világosan és hatékonyan kell szabályozni a perfüggőség és az összefüggő eljárások megoldását, valamint a felfüggesztés alapjául szolgáló időtartam meghatározásának tekintetében fennálló nemzeti eltérésekből adódó problémák elhárítását [helyesen: Világos és hatékony mechanizmust kell előírni a perfüggőség és az összefüggő eljárások megoldására, valamint azon problémák elhárítása érdekében, amelyek az azon időpont meghatározásának tekintetében fennálló nemzeti eltérésekből adódnak, hogy valamely eljárás mikortól tekintendő folyamatban lévőnek]. E rendelet alkalmazásában az említett időtartamot [helyesen: időpontot] önállóan kell meghatározni.”
- 4 E rendelet 6. cikkének 3. pontja értelmében, amely az említett rendelet II. fejezetének „Különös joghatóság” című 2. szakaszában található, a valamely tagállamban lakóhellyel rendelkező személy perelhető „az ugyanazon a szerződésen vagy ugyanazon a tényálláson alapuló viszontkeresetnél, amelyen az eredeti kereset alapul, azon bíróság előtt, amely az eredeti kereset tárgyában eljár”.

5 Az említett rendelet II. fejezetének a 18–21. cikket tartalmazó 5. szakasza az egyedi munkaszerződéssel kapcsolatos joghatósági szabályokat tartalmazza.

6 Ugyanezen rendelet 18. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezik:

„A 4. cikk és az 5. cikk 5. pontjának sérelme nélkül az egyedi munkaszerződéssel kapcsolatos ügyekben a joghatóságot e szakasz határozza meg.”

7 A 44/2001 rendelet 19. cikke kimondja:

„Valamely tagállamban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező munkaadó [helyesen: munkáltató] perelhető:

1) annak a tagállamnak a bíróságai előtt, ahol a székhelye található; vagy

2) más tagállamban:

a) a munkavállaló szokásos vagy legutóbbi munkavégzési helyének bíróságai előtt; vagy

b) amennyiben a munkavállalónak egyik országban sincs vagy nem volt szokásos munkavégzési helye, annak a helynek a bíróságai előtt, ahol a telephely, amely a munkavállalót foglalkoztatta, található vagy található volt.”

8 E rendelet 20. cikke értelmében:

„(1) A munkaadó [helyesen: munkáltató] kizárólag annak a tagállamnak a bíróságai előtt indíthat eljárást, ahol a munkavállaló lakóhelye található.

(2) E szakasz rendelkezései nem érintik a viszontkereset indításához való jogot annál a bíróságnál, amely előtt e szakasznak megfelelően az eredeti kereset nyomán indult peres eljárás folyamatban van.”

9 Az említett rendelet 21. cikke a következőképpen szól:

„E szakasz rendelkezéseitől kizárólag olyan, a joghatóságot kikötő megállapodással lehet eltérni, amely:

1. a jogvita keletkezését követően jött létre; vagy

2. lehetővé teszi a munkavállaló számára az e szakaszban megjelölttől eltérő bíróságok előtt történő perindítást.”

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

10 L. Guidát 1982-től alkalmazta a PL Italy, és 1996-ban kirendelték a PL Italy 100%-os tulajdonában álló lengyel leányvállalathoz, a Petronas Lubricants Poland sp. z o.o.-hoz (a továbbiakban: PL Poland), ahol L. Guida ügyvezetői feladatokat látott el, 1998-tól igazgatói beosztásban. 2001-ben a lengyel jog hatálya alá tartozó, határozott idejű, párhuzamos munkaszerződést kötött a PL Polanddel, amely szerződést többször meghosszabbítottak, amely meghosszabbítások közül az utolsó 2016. április 30-án járt le. 2014. április 17-én és 29-én kelt két levélben több írásbeli figyelmeztetést küldtek részére. Azt rótták fel neki, hogy a PL Polandtól több alkalommal olyan állítólagos üzleti utakkal kapcsolatban felmerült költségeinek megtérítését kérte és kapta meg, amelyek valójában olyan időszakokra vonatkoztak, amikor ő szabadságon volt, a 2012. és 2013. évben lengyel zlotyban megkapott jövedelme nettó értékének megőrzésére szolgáló összegek kifizetésével kapcsolatban tévedésbe ejtette a PL Italyt azzal, hogy a hivatalos árfolyamnál számára kedvezőbb lengyel zloty–euró árfolyamot közölt a társasággal, és jogalap nélkül kérte évenként a PL Polandtól a 2008–2014-es évekre vonatkozóan fel nem használt szabadságának pénzben történő megváltását.

- 11 2014. május 28-án kelt levélben L. Guidát állítólagosan jogszerű indok alapján elbocsátotta a PL Italy. Egy másik, ugyanazon a napon kelt levélben pedig arról tájékoztatták őt, hogy megszüntetik a PL Polanndal fennálló munkaviszonyát.
- 12 2014. július 31-én L. Guida keresetet indított a PL Italyval szemben a Tribunale di Torino (torinói bíróság, Olaszország) előtt, amely bíróságtól azt kérte, hogy nyilvánítsa indokolatlannak és egyébként jogellenesnek az elbocsátását, és kötelezze a PL Italyt az olasz jogban e jogcímen előírt kártérítés megfizetésére, valamint azon nem vagyoni kárának megtérítésére, amely az elbocsátásából eredő sérelmek miatt őt érte. E tekintetben L. Guida azt állította, hogy a neki szóló írásbeli figyelmeztetések késedelmes és általános jellegűek, és a neki felrótt tények nem történtek meg.
- 13 2014. december 5-én a PL Italy perbe lépett e bíróság előtt, és kérte L. Guida kereseti kérelmeinek elutasítását. Viszontkeresetében e társaság azt kérte, hogy az eljáró bíróság kötelezze L. Guidát az útiköltségekből, a ki nem vett szabadsága pénzben történő megváltásából és a lengyel zloty és az euró közötti téves átváltási árfolyam alkalmazásából eredő túlfizetésekből álló, jogosulatlanul felvett 143 816,29 euró összeg visszatérítésére, és előadta, hogy a PL Poland 2014. december 3-i aktuussal engedményezte részére e követeléseket.
- 14 L. Guida arra hivatkozott, hogy a 44/2001 rendelet 20. cikke (1) és (2) bekezdésének, illetve 6. cikke 3. pontjának értelmében az olasz bíróság nem rendelkezik joghatósággal a PL Italy által benyújtott viszontkereset elbírálására.
- 15 A Tribunale di Torino (torinói bíróság) 2015. szeptember 14-én kihirdetett ítéletében arra kötelezte a PL Italyt, hogy a jogellenes elbocsátásból eredő sérelmek miatt nem vagyoni kár megtérítése címén fizessen meg 100 000 euró összeget L. Guida részére, a keresetet ezt meghaladó részében elutasította, és a lengyel bíróságok javára megállapította joghatóságának hiányát a PL Italy által benyújtott viszontkeresettel összefüggésben.
- 16 E tekintetben e bíróság úgy ítélte meg, hogy L. Guida bizonyítékokkal támasztotta alá, hogy Lengyelországban rendelkezik lakóhellyel.
- 17 A bíróság mindazonáltal úgy vélte, hogy noha a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése eltérést enged a munkáltatók azon kötelezettsége alól, hogy munkavállalóikkal szembeni kereseteiket azon tagállamban terjesszék elő, amelynek területén ez utóbbiak lakóhellyel rendelkeznek, ezen eltérés csak akkor alkalmazható, ha a munkáltató a saját jogi szférájában felmerült igényét kívánja érvényesíteni, azonban nem alkalmazható abban az esetben, amikor a munkáltató az eredetileg nem a sajátjának minősülő, hanem később megállapodás útján szerzett igényt érvényesít.
- 18 A PL Italy ezen ítélettel szemben fellebbezést terjesztett a kérdést előterjesztő bíróság, a Corte d'appello di Torino (torinói fellebbviteli bíróság) elé, és azt kérte, hogy az eljáró bíróság helyezze hatályon kívül a nem vagyoni kár megtérítésére kötelezést, és ismét előterjesztette viszontkeresetét.
- 19 E bíróság azt kívánja megtudni, hogy a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése tekintetében valamely európai uniós tagállamban lakóhellyel vagy székhellyel rendelkező, valamely korábbi munkavállalója által e tagállam bírósága előtt – e rendelet 19. cikke értelmében – perbe vont munkáltató terjeszthet-e elő viszontkeresetet e munkavállalóval szemben az eredeti keresetet elbíráló bíróság előtt.
- 20 Amennyiben ez a lehetőség a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése alapján megállapítható, a kérdést előterjesztő bíróság arra keresi a választ, hogy e rendelkezés olyan esetben is az eredeti keresetet elbíráló bíróságot ruházza-e fel joghatósággal, amikor egyrészt a munkáltató által benyújtott viszontkereset tárgya egy másik jogalany által átruházott követelés, amely párhuzamos munkaszerződés

alapján szintén ugyanazon munkavállaló munkáltatója volt, és másrészt a viszontkereset olyan engedményezési szerződésen alapul, amely a perbe vont munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között jött létre az eredeti keresetnek a munkavállaló által történő előterjesztését követő időpontban.

21 E körülmények között a Corte d'appello di Torino (torinói fellebbviteli bíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) A 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése azt eredményezi-e, hogy valamely [...] tagállamban székhellyel rendelkező, a korábbi munkavállalója által a lakóhelye szerinti bíróság előtt (a rendelet 19. cikke értelmében) perbe vont munkáltató viszontkeresetet terjeszthet elő a munkavállalóval szemben az eredeti keresetet elbíráló ugyanazon bíróság előtt?

2) Az első kérdésre adott igenlő válasz esetén a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése azt eredményezi-e, hogy az eredeti keresetet elbíráló bíróság joghatósággal rendelkezik abban az esetben is, amikor a munkáltató által előterjesztett viszontkereset tárgyát nem az eredetileg a munkáltatót megillető követelés, hanem olyan követelés képezi, amely eredetileg egy másik jogalanyé volt (aki egyidejűleg párhuzamos munkaszerződés alapján ugyanazon munkavállaló munkáltatója), és a viszontkereset olyan engedményezési szerződésen alapul, amely a munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között jött létre az eredeti keresetnek a munkavállaló által történő előterjesztését követő időpontban?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

22 Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseivel, amelyeket együtt kell megvizsgálni, a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra keresi a választ, hogy a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy feljogosítja a munkáltatót arra, hogy a munkavállaló által szabályosan előterjesztett eredeti keresetet elbíráló bírósághoz olyan viszontkeresetet nyújtson be, amely ezen eredeti keresetnek az előterjesztését követő időpontban a munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között létrejött engedményezési szerződésen alapul.

23 E tekintetben emlékeztetni kell egyrészt arra, hogy a munkaszerződésekkel kapcsolatos jogviták esetén, a 44/2001 rendelet II. fejezetének 5. szakasza olyan szabályokat tartalmaz, amelyek célja az – amint e rendelet (13) preambulumbekkezdéséből is kitűnik –, hogy a gyengébb szerződő felet az érdekeinek megfelelő, kedvezőbb joghatósági szabályokkal védje (2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet, C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 49. pont).

24 E szabályok ugyanis lehetővé teszik a munkavállaló számára, hogy azon bíróság előtt vonja perbe a munkáltatót, amelyről úgy véli, hogy az érdekeinek leginkább megfelelő, és elismerik számára azt a lehetőséget, hogy azon tagállamnak a bíróságai előtt perelje a munkáltatót, ahol az lakóhellyel vagy székhellyel rendelkezik, vagy a munkavállaló a szokásos munkavégzési helyének bíróságai előtt vagy – abban az esetben, ha e munkát nem egy országon belül kell elvégezni – annak a helynek a bíróságai előtt, ahol a munkavállalót foglalkoztató telephely található. Az említett szakasz rendelkezései ugyancsak korlátozzák a munkavállalóval szemben fellépő munkáltató fórumválasztási, illetve azon lehetőségét, hogy a szóban forgó rendeletben megállapított joghatósági szabályoktól eltérjen (2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet, C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 50. pont).

25 Másfelől, a 44/2001 rendelet II. fejezetének 5. szakaszában szereplő rendelkezések nemcsak sajátos, hanem kimerítő jelleggel is rendelkeznek (2017. szeptember 14-i Nogueira és társai ítélet, C-168/16 és C-169/16, EU:C:2017:688, 51. pont).

26 A viszontkereseteket illetően a 44/2001 rendelet 6. cikkének 3. pontjában előírt szabályt az említett rendelet 20. cikkének (2) bekezdésébe foglalták (2008. május 22-i Glaxosmithkline és Laboratoires Glaxosmithkline ítélet, C-462/06, EU:C:2008:299, 22. pont).

- 27 Ugyanakkor, magából a 44/2001 rendelet 20. cikke (2) bekezdésének szövegéből az derül ki, hogy a munkavállaló által az érdekeinek leginkább kedvező joghatósági szabályok igénybevétele nem érintheti a viszontkereset indításához való jogot annál a bíróságnál, amely előtt az eredeti kereset nyomán indult peres eljárás folyamatban van.
- 28 Ebből következően, amíg tiszteletben tartják a munkavállaló választását a keresetének megvizsgálása tekintetében joghatósággal rendelkező bíróságra vonatkozóan, az e munkavállaló előnyben részesítésére irányuló célkitűzés megvalósul, és nincs szükség e keresetnek a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése szerinti viszontkeresettel együtt történő megvizsgálására vonatkozó lehetőség korlátozására.
- 29 A „vizontkereset” fogalmát illetően – amelyet a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdése nem határoz meg – a jelen ítélet 26. pontjában felidézettek alapján figyelembe kell venni a 44/2001 rendelet 6. cikkének 3. pontjában foglalt „vizontkereset” Bíróság által értelmezett fogalmát. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából ugyanis az következik, hogy a viszontkeresettel kapcsolatos különös joghatóság a megfelelő igazságszolgáltatásra való törekvés miatt teszi lehetővé a felek számára azt, hogy ugyanazon eljárás során és ugyanazon bíróság előtt rendezzék a közös eredetű kölcsönös követeléseiket. Így elkerülhetők a felesleges és többszörös eljárások (2016. október 12-i Kostanjevec ítélet, C-185/15, EU:C:2016:763, 37. pont).
- 30 Az eredeti és a viszontkereset ilyen közös eredete egy szerződésen vagy – amint azt a főtanácsnok az indítványának 42. pontjában megjegyezte – egy olyan ténybeli helyzeten is alapulhat, mint amely az alapügyben szerepel.
- 31 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy L. Guida a PL Poland kizárólagos tulajdonosával, a PL Italyval még a PL Polanddal való sajátos „párhuzamos” munkaszerződés megkötése előtt kötött munkaszerződést, amelyre vonatkozóan a PL Italy a viszontkeresetét alapozza. Bár az L. Guida által indított eljárás az eredeti szerződésre vonatkozik, L. Guida PL Italy általi elbocsátása – amelyet L. Guida ezen eljárásban vitat – ugyanazon tényállásból ered, mint amelyen a PL Italy által előterjesztett viszontkereset alapul.
- 32 Ilyen körülmények esetén azt kell megállapítani, hogy L. Guida és a PL Italy kölcsönös követeléseik a jelen ítélet 29. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlat értelmében közös eredetűek, következésképpen a viszontkereset megvizsgálásra az eredeti keresetet elbíráló bíróság rendelkezik joghatósággal.
- 33 Végül, tekintve, hogy a munkavállaló által előterjesztett eredeti keresetet elbíráló bíróság a munkáltató számára előre nem ismert, nem releváns az a tény, amely szerint a munkáltató a viszontkereset alapjául szolgáló követeléseket csak az e bírósághoz fordulást követően szerezte meg.
- 34 A fentiek összességéből az következik, hogy a 44/2001 rendelet 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügybelihez hasonló helyzetben feljogosítja a munkáltatót arra, hogy a munkavállaló által szabályosan előterjesztett eredeti keresetet elbíráló bírósághoz olyan viszontkeresetet nyújtson be, amely ezen eredeti keresetnek az előterjesztését követő időpontban a munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között létrejött engedményezési szerződésen alapul.

A költségekről

- 35 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (harmadik tanács) a következőképpen határozott:

A polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról szóló, 2000. december 22-i 44/2001/EK tanácsi rendelet 20. cikkének (2) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy az alapügybelihez hasonló helyzetben feljogosítja a munkáltatót arra, hogy a munkavállaló által szabályosan előterjesztett eredeti keresetet elbíráló bírósághoz olyan viszontkeresetet nyújtson be, amely ezen eredeti keresetnek az előterjesztését követő időpontban a munkáltató és a követelés eredeti jogosultja között létrejött engedményezési szerződésen alapul.

Aláírások